

Neodrešena domovina in obmejno šolstvo.

—r Slovenske šolske knjige v Trstu prepovedane. Didaktični ravnatelji na šolah tržaške občine so dobili strog ukaz, da učitelji in učenci ne smejo rabiti slovenskih knjig. Ukaz se utemeljuje s tem, da knjige še niso potrjene. To se odreja sredi šolskega leta! Očiten znak, da šola ne služi svojemu namenu in da ima biti za slovensko dečo le poneumnevalnica in potujčevalnica.

Splošne vesti.

— »Slovenčevga« dopisnika-Slomškarja zopet vznemirja dopust strokovnega tajnika in oprostitve razrednega pouka urednika U. T., kar priobčuje »brez komentarja«. Mi dodajemo malicijozni »Slovenčev« notici nastopni komentar: Oproščeni so tudi funkcionarji ostalih poverjenstev in sicer posamezni že ves čas od početka naše organizacije, dočim je doseglo naše poverjenstvo, ki šteje danes blizu 2700 članov, to šele v zadnjem času, ko se je nakopičilo v pisarni strokovnega tajništva ogromno dela, katerega uspehi in dobrine so prišli v prid vsemu učitelstvu brez razlike političnega mišljenja, tudi onim članom Slomškove Zveze, ki so se zatekli semkaj v materialnih in pravnih stanovskih zadevah. Urednik U. T. pa nima dopusta, ker opravlja redno službo šolskega upravitelja in uživa le olajšavo pri razrednem pouku. Ako doseže Slomškova Zveza za svojih 200 posvetnih članov isto ugodnost, ji bomo mi to prav tovariško privoščili. Sedaj pa gleda iz vsega le: blede zavist...

— Šolske upravitelje in nadzornike opozarjamo, da je izšel »Polugodišnji izveštaj o stanju šola«, ki ga uradno predpisuje »Osnovna Nastava«. Obsega vse vprašalne in statistične pole, Cena 8 Din. Naroča se v »Učiteljski tiskarni« v Ljubljani.

— Iz uprave listov. Prihodnje dni razpošljemo nekaterim tovarišem na posameznih šolah seznam zamudnikov na naročnini »Zvončka«. Prosim, da se vnaprej, da nam dotični tovariši store to uslugo in poterjajo naročnino od dolžnikov na tamošnji šoli. Je res skrajni čas, da vendar še enkrat zberemo zaostalo naročnino in s tem potem omogočimo kritje naših odprtih računov. — Tovariše prosimo, da se žrtvujejo dobri stvari na ljubo. — Upravnik »Zvončka«.

— Okrajne narodno prosvetne odseke nam še niso prijavila okrajna učiteljska društva za: Brežice-Sevnica, Dolnja Lendava, Kamnik, Kočevje, Kozje, Kranj, Krško, Sv. Lenart, Litija, Mežiška dolina, Novo mesto, Ormož, Murska Sobota, Radovljica, Slov. Bistrica, Šmarje-Rogatec, Šoštanj in Vransko, to je 18 društev, medtem, ko je prijavilo odseke 14 okrajnih učiteljskih društev. Ker jih nujno rabimo, prosimo vse prizadete za več resnosti in delavnosti, kajti le v organizacijskem delu postanemo lahko močni. — Za centralni prosvetni odsek UJU, pov. Ljubljana M. Zor, tajnik-referent.

— Dr. Razlagov spomenik. Prihodnje leto bo preteklo 100 let, odkar se je narodil pri Mali Nedelji dr. Jakob Razlag, znan slovenski pesnik, pisatelj in propagator vseslovenske ideje. Kdo ne pozna njegovih pesmi »Bodi zdrava domovina!«, »Od Urala do Triglava« in mnogo drugih. Temu velikemu narodnemu voditelju se namerava postaviti v rojstnem kraju primeren spomenik, Malonedeljsko »Narodno kulturno društvo« si je pridobilo v ta namen dovoljenje za prireditve efektne loterije. Morebitni preostanek dohodkov se bo porabil za izpopolnitev »Društvenega doma«. Srečke se bodo razpisale širom Slovenije. Tudi vsa šolska upravitelstva jih prejmejo. Prosim, da s svojo naklonjenostjo podprejo našo akcijo in nam s razprodajo srečk pripomorejo do čim boljšega uspeha. Saj je znana požrtvovalnost učiteljskega stanu! Vse potrebno glede loterije se bo pravočasno objavilo v časnikih. Za pripravljalni odbor dr. Razlagovega spomenika: Šolski upravitelji.

— Škocijan pri Mokronogu. Mladina tukajšnje štirirazrednice je darovala za pirhe svojim bratcem in sestricam tam preko 340 Din 25 para. Za »Francoski dan« se je odposlalo 98 Din. Otroci tudi prav pridno zbirajo poštne znamke. V tekočem šolskem letu se je odposlalo Jugoslovanski Matici 980. Družbi sv. Cirila in Metoda pa 900 rabljenih poštinih znamk. Jugoslovanski Matici se je nakazala vsota 540 Din kot izkupiček za tombolske karte. Nedavno se je ustanovil »Podmladek društva Rdečega križa«.

— Poslano. Ker se širi govorica, da sem zbolela za časa mojega službovanja v Bohinjski Srednji vasi radi tega, ker sem stanovala pri tovarišici A., čutim, da je moja dolžnost, da izjavim, da to ni resnično. Bila sem že boleha, ko sem dospela v omenjeni kraj in sem torej tovarišici A. za njeno blago naklonjenost prav iz srca hvaležna. — Jesenice, 20. aprila 1925. — Vrhovec Geli.

„Kupuite srečke za Razlagov spomenik“

— Murska Sobota. Tovariši, ki se udeležite zborovanja 9. maja t. l., naj se najkasneje do 6. maja javijo radi obeda na naslov: Humar Franjo, učitelj, Gornja Lendava. — Zadnjič je bil namreč »Humar« spremenjen v »Hular«.

— Upokojitev. G. minister prosvete je upokojil na osnovi čl. 141. in 239. zak. o činov. g. Simona Vodenika, učitelja na III. deški osnovni šoli v Mariboru.

— Hotel Triglav na Bledu se priporoča izletnikom. Pripravi kosilo (juho, meso, prikuhe) za 20 Din. Vsaki deseti učenec brezplačno. Vožnja po jezeru na otok 2 Din. Prednanačila potrebna.

— Delegati za pokrajinsko in glavno skupščino. Opozarjamo naša okrajna učiteljska društva, da volijo na svojih prihodnjih zborovanjih delegate v smislu poslovnika našega poverjenstva, oziroma pravil UJU. Imena delegatov je prijaviti takoj strokovnemu tajništvu našega poverjenstva. Vsakemu delegatu je voliti tudi namestnika, istotako tudi predsednika.

Imenovanja in napredovanja.

—i Učiteljska imenovanja. Na predlog velikega župana v Ljubljani in na temelju čl. 15. in 52. zak. o činov. postavlja g. minister prosvete za stalno učitelje v II. kategoriji 5. stopnje s 60% položajne plače: v Metliki Adolfa Zajca, učit. abiturienta v Zgornji Šiški; na deški osnovni šoli na Jesenicah Janka Černuta, učit. abiturienta v Ljubljani; v Zagorju ob Savi Antona Šlibarja, učit. abiturienta v Ljubljani. — Za učiteljico ženskih ročnih del na dekliški osnovni šoli v Novem mestu v III. kat. 4. stopnje je imenovana Elizabeta Soklič, bivša učiteljica ženskih ročnih del v Trzinu.

Naša gospodarska organizacija.

—g Učiteljski dom v Mariboru. Članarina in darila: Učit. društvo Ljutomer 300 Din; Savinjsko učit. društvo 160 Din; Mestna dekliška osn. šola Ptuj 75 Din namesto vena na grob umrli učit. vdovi M. Kocmutovi; Stanko Vičič, Sv. Lovrenc n. Poh. 1250 Din; Zacherl Fran. Ljutomer 10 Din; Celjska posojilnica 250 Din; Ela Fizičič in Tomažič Janez, Tinje 30 Din; Karl Vollmaier, Pernice 10 Din; Posojilnica v Vitanju 50 Din; Posojilnica v Mariboru 1500 Din; Učit. društvo za mariborski okraj 1 obveznico drž. posojila à 100 Din (IX. 1925). — Vsem darovalcem iskrena hvala! — M. Kozuh, blagajnik.

—g Učiteljska samopomoč. V teh dneh prejmejo člani položnice za 4 smrtna slučaje (95.—98.) od 1. januarja 1925 do danes in sicer: Kristina Berthold Pilštanj, Karl Gaischeg Maribor, Ivan Thuma Prevalje in Marija Feigel Sl. Bistrica. Članski prispevek za vse smrtna slučaje je Din 8.50, za učiteljske pare dvojno Din 16.50. Nekateri plačajo manjše zneske, ker jih ne zadene plačilo za 1 ali več smrtnih slučajev. Tistim pa, ki so ostali že od prej kaj na dolgu, se je prišel zaostanek k sedanjemu članskemu prispevku. Društvena uprava prosi vljudno, da vsi prav kmalu nakažete zabilježene zneske. Zamudniki povzročajo pisarni veliko nepotrebnega dela, blagajni pa občutno škodo. Bili so slučajji, da je iz zaostankov narasel večji znesek. Na plačilni opomin je prejela društvena uprava od zamudnika sličen odgovor: »Izjavljam, da izstopam iz društva.« Dolžnega zneska seveda ni poravnal. Ali je to tovariško? Kje je stanovski ponos! Ta član tudi društvenih pravil ne pozna. (Glej § 9. oddst. d!) — Dalje prosim tiste, ki so se že priglasili za sprejem v U. S. in so že tudi prejeli položnice z obvestilom o sprejemnih pristojbinah, da nakažejo te zneske. Z novimi, oziroma popravljenimi pravili, katera bodo vsak čas potrjena od politične oblasti, se zviša posmrtnina in vsled tega tudi v precejšnji meri sprejemne pristojbine. Hitite z nakazili! — Opozarjam še člane,

ki plačujejo sprejemne pristojbine v mesečnih obrokih, naj zneskov za zdaj prejetih položnic ne odračunajo od skupne vsote sprejemnih pristojbin, ker s tem zneskom poravnajo le redni članski prispevek za smrtna slučaje. — Učit. samopomoč ima danes — 27. IV. 1925 — 1046 članov.

Književnost in umetnost.

Vse tu navedene knjige in publikacije se dobe v Učiteljski knjigarni v Ljubljani. Frančiškanska ulica št. 6.

Ocene.

—k Dr. Henrik Steska. O javni upravi, upravna pravna in upravno-politična razmotrivanja. V dodatku: Pravilnik Upravnega sodišča za Slovenijo. Splošna knjižnica, zvezek 53. V Ljubljani 1925. Založba Zvezne tiskarne in knjigarnice. Strani 176. Cena broš. Din. 28, vez. Din. 36.

Ta spis je za nas Slovence nov, ker nismo še imeli knjige o javni upravi, ki bi razmotrivala predmet iz upravne pravne in upravno-političnega stališča. Dr. Henrik Steska, avtor te knjige je član in organizator Upravnega sodišča za Slovenijo ter docent in eksaminator za ta predmet na naši univerzi. Zato lahko mirno rečemo, da je spis prišel izpod peresa enega najboljših poklicnih mož. V tej knjigi objavljena razmotrivanja se naslanjajo deloma na predavanja, ki jih je avtor imel na Juridiki fakulteti naše univerze o običnem upravnem pravu (o pravnih osnovah, o ustroju in postopanju uprave; deloma so bila objavljena v krajši obliki že v nekaterih naših publikacijah. Avtor je izbral ona vprašanja, ki bi utegnala biti važna zlasti sedaj pri preureditvi državne uprave, samouprave in upravnega sodstva v naši državi, kakor tudi one, ki so potrebna za pravilno pojmovanje upravnih pojavov sploh. Vsaka razprava je sama zase zaključena enota, in se tičejo v njih razmotrivanja predmeti načinov in sredstev uprave, dalje načinov decentralizacije uprave s posebnim ozirom na našo državno upravo, potem raznih vrst samouprave in zlasti potem raznih vrst teritorialne samouprave, nadalje upravnih činov kot oblik, v katerih se pojavlja javna uprava, in končno upravnega sodstva vobče in njegove ureditve v naši državi. Da se bolje spozna poslovanje upravnih sodišč, je avtor dodal še pravilnik upravnega sodišča, ki ga je sestavil kot član tega sodišča na podlagi več nego enoletnih izkušenj pri tem sodišču in ki se nahaja dosedaj le v rokopisu. S tem pravilnikom bo gotovo ustrezno v veliki meri gg. odvetnikom in drugim pravnim zastopnikom iz politične, finančne in sodne uprave, ki imajo posla na našem Upravnem sodišču za Slovenijo. Ker je knjiga izdana v žepni izdaji (v obliki malega formata Splošne knjižnice) bo še posebno praktična in priročna za imenovane interese kakor tudi za akademike-juriste, katerim bo knjižica posebno dober pripomoček za študij javne uprave in za državne izpite. Če dodamo še, da obravnava knjiga aktualna vprašanja, tičejoča se upravne organizacije naše države kakor vprašanje decentralizacije drž. uprave, nadalje vprašanja teritorialne samouprave in da govori o državnem svetu in o upravnih sodiščih in njegovih kompetencah, bo jasno, da bo knjiga izredno informativne važnosti tudi za praktične juriste, politike in poslane. Vspricho obsega in okusne opreme knjige je cena direktno neznatna.

—k Novo Sunce. Kako je več prošlo 12 godina od smrti dr. Gustava Gaja urednika i izdavača »Novoga Sunca«, koje je početkom rata nakon njegove smrti obustavilo izlaženje, odlučilo je Psihohičko društvo u Osijeku ponukano sa više strana izdavati list pod istim imenom, kao mjesečnik za znanstveno proučavanje supernormalnih psihičkih fenomena, te će donositi stručne prikaze iz područja hipnoze, sugestije, telepatije, likovnog magnetizma, spiritizma, astrologije, teozofije, indijske filozofije Yoga i adepta i t. d. kao i zabavno štivo toga područja. Društvo si je osiguralo saradnju prvih stručnjaka te nauke iz Zagreba, Beograda, Ljubljane, Sarajeva i Dubrovnika. List će polaziti svojim putem puštajući političko i vjersko mišljenje, a bit će udaljeno od pogubnih uloga raznih šovena i vjerskih zelota. Cijena je listu u pretplati Din 100. (12 brojeva) a pojedinom broju Din 10. Dobavlja se putem uredništva Osijek I. Reiserova ul. 75. Uređuje ga i potpisuje kao odgovorni urednik Ahmed Knopp. Štampa se u štampariji A. Rott. Kako će prvi broj skoro izići iz tiska, to ćemo se onda svratiti na pravac njegovog pisanja.

—k Dr. Iv. Lah. Knjiga spominov. (Ječe, Moja pot, Dan 1914). I. V Ljubljani 1925. Založila Tiskovna zadruga. Strani 163. Broširan Din 35, v celo platno vezan Din 45, poštnina 2 Din več.

»Prva poglavja teh spominov so pisana v taboru v Mittergrabern na Nižjem Avstrijskem spomladi 1916. Pisal sem jih ob svoji postelji v onih dneh polnih nad in pričakovanja, ko so onemogli nemški napadi pred Verdunom in se nam je zdelo, da nastaja v svetovni borbi velik preokret. Pisal sem kakor sem se spominjal. Skri-val sem svoje zapiske v postelji in sem jih pri odhodu srečno rešil. Podajam jih tu deloma neizpremenjene. Pozneje se mi je zdelo potrebno spopolniti te dogodke s podatki, kako je rastla naša predvojna generacija, kako je iskala pozitivnega programa in kako se je iz tega mladega kipenja razvil naš jugoslovanski nacionalizem, ki je končno leta 1924 objel vse naše slov. pokrajine. Mislim, da se bodo mnogi radi z menoj spominjali teh časov. Bil sem v sredi našega boja, obdan od nešteti znanih in neznanih sobojnikov, ki so vsak na svojem mestu delali za našo skupno stvar. Dogodki so nas prehiteli. Ni mi bilo treba ničesar niti olepšavati niti pretiravati. Bilo je tako. Čas beži in na marsikaj smo že pozabili.« Tako piše Lah v predgovoru k svojim Spominom, ki nam osvežujejo baš one dogodke, katerih naši dosedanjí vojni memoari Pivkovi, Matičičevi ali Feiglovi prav malo ali nič ne omenjajo divjanje germanskega terorja v zaledju in trpljenju naših ljudi po ječah in taboriščih. Knjiga je opremljena z Lahovim portretom ter karikaturami Podrekarjevini, ki je narisal tudi naslovno stran. Priporočamo je prav toplo.

—k Pregled zgodovine Srbov, Hrvatov in Slovencev. Sestavil profesor Silvij Kranjec. Cena 18 Din, v platno vez. 24 Din. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani.

Ta kronološki pregled skuša podati jugoslovansko zgodovino, ki je vsled naše politične razcepljenosti zelo malo pregledna, v čim enostavnejši in preglednejši razvrstitvi, pri čemer upošteva poleg političnega razvoja tudi najvažnejša kulturno zgodovinska dejstva. Namenjen kot repertirij predvsem srednješolcu, ki se pripravljajo na nižji ali višji tečajni izpit, bo lahko služil v pregledno ponovitev tudi visokošolcu, učitelju in vsakemu, ki se pripravlja na razne sprejemne ali usposobljenostne izpite, kjer se zahteva poznanje domače zgodovine. Kot repertirij bo pa knjižica omogočila tudi izobražencu v praktičnih poklicih, zlasti časnikarju in predavatelju, ki se ne utegne baviti z obširnejšo zgodovinsko knjigo ali pa hoče le hitre informacije o trenutno pozabljenem imenu ali letnici, lahko orijentacijo v naši preteklosti. Zato navaja tudi najvažnejše dogodke v dobi po ujedinenju ter ima pridejano obširnejše osebnostno in stvarno kazalo ter pet rodovnikov jugoslovanskih vladarskih rodbin, ki jih sicer ne dobimo v slovenskih zgodovinskih knjigah.

Iz naše stanovske organizacije.

OKRAJNI NARODNO PROSVETNI ODSEKI.

—o Pri okr. uč. dr. v Ljubljani — mesto; nominiran na seji z dne 7. marca 1925. Grčar Tit, osnovna šola na Barju; Petrovec Ciril, osn. šola v Šiški; Mazi Vilko, drž. zavod za gluhoneme v Ljubljani; Jerica Zemljanova, gospodinska šola na Mladiki; Milka Umbergerjeva, osn. šola pri Sv. Jakobu. (Še ni konstituiran).

—o Pri okr. uč. dr. za mesto Ptuj: Majcen Mirko, Ptuj; Hasl Drago, Cirkovce; Lešnik Mirko, Sv. Lovrenc v Slov. gor.; Kunst Viljem, Polenšak; Čold Ignacij, Sv. Marjeta nize Ptuja. (Še ni konstituiran).

—o Pri okr. uč. dr. za mesto Maribor: Načelnik: Anton Skala, Maribor, Koroščeva ulica 5. Tajnica-ref.: Ljuba Pirkmajer, Maribor, Maistrova ulica 2, Gospodar: Ferdo Robič, Maribor, Mlinska ul. 32. Odbornika: Rode F., Maribor, Aleksandrova c. 35, Cibic Drago, Maribor, Wildenrainerjeva ul. 11.

—o Pri okr. uč. dr. za Logatec: (na zborovanju z dne 7. marca 1925). Ribičič Josip, Rakek; Amalija Punčuh, Gor. Logatec; Šušteršič Josip, Cerknica; Doljak Valentin, Hotedrščica; Mercina Ivan, Stari trg; Medvešek Peter, Rovte. (Še ni konstituiran).

—o Pri Belokranjskem učit. dr.: (na zborovanju z dne 7. marca 1925.) Načelnik: G. Lukežič, okr. š. nadzornik, Črnomelj; Tajnik-ref.: Slavko Mrovlje, Črno-

Šolske upravitelje in nadzornike

opozarjamo, da je izšel

Polugodišnji izveštaj o stanju šola

kakor je predpisan uradno v 1. in 12. zvezku »Osnovne Nastave«, službenega lista min. prosvete za osnovno šolstvo in ga morajo predložiti vsake pol leta šolski upravitelji in nadzorniki.

Izšle so vse predpisane vprašalne in statistične pole.

Cena 8 Din

Naroča se v Učiteljski tiskarni v Ljubljani.